כג: ולד חטאת פרק רביעי תמורה

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ב מהלכות פסח"מ הלכה ה:
ב ב מיי' פ"ב מהלכות שקלים הלכה כ:
ג ג מיי' שם ופ"ה מהלכות פסח"מ הלכה ט:

רבינו גרשום

הפריש ממש דאמר אלא דהקריב אחרת תחתיהן לשחיטה כרשות (ולא הקריב ממש תמות שניה) [ולא שחטה עד שנמצאת חטאתו האבודה ונתכפר באבודה מדעתו. הראשונה תמות דקתני אחהיא ראשונה דאמר דהקריב לשחוטה קודם שנמצאת האבודה דהכי קרי ליה ראשונה ותמות משום] דמשך אחת מהן מדעתו ואיכא לכיבר דאמר: ריש"א רבי היא ולא לדידן מינה שמעא משום דהקריב דלאו הקריב ממש הוא אלא הקריב לשחיטה. אלא לר' אבא אמר רב דאמר הכל מודים שאם נתכפר כו' לא מיתוקמא סיפא כדדייקינן מינה דילמו לים המלח כלל כרבנן אלא (כר') [לר"] דאמר המפריש לאבוד כאבוד דמי ריש"א כרבנן וסיפא כו' אין ומאי קמ"ל כו': נוסא אמר רב חונא אמר רב הכל מודין שאם כשך אחת מהן הקריב מדעתו שהשניה מחה. דקנסינן ליה הואיל עבר מדעתו על מה נחלקו כל הבא לימלך איזו יקריב דר' סבר לא עשו הקנה בקדשים דלא איכפת לן בהדיא דמתה אלא אפרבן ליה לך התכפר בשאינה אבודה דלא אתחליד ביה רשותא ואבודה כתה דאתחליד ביה רשותא ורבנן (סברי עשו הקנה בקדשים כי הכי דלא תמות ואפרבן ליה לך התכפר באבוד כו'): והכי נחלקו בכתיבתן בבא לימלך כו' דאמר דתמות סבריא ליה דאע"ג דבשעת הפרשה אבודה ולא בשעת בפרה אפי' הכי תמות אע"ג דבא לימלך ורבנן סברי אם בא לימלך לעולם אין מתה השניה ולא נכנסת לה דמתה אלא דהיא דנמצאת לאחר כמיתה (דהא) [דההיא] נתכפר בשאינה אבודה ונשתייר האבודה הלכך מתה (אלא) [אבל] הבא לימלך לעולם לא מתה השניה כשם דאמרינן ליה לך התכפר באבודה משום דעשו הקנה בקדשים: יאבלו מה ת"ל דמתים כתיב אהל מיעו יאבלוה מה ת"ל דמתים והנותרת מן המנחה יאבלו אהרן ובניו מצות תאכל בקרקם קדוש כתיב אהל מועד ולא היה צ"ל יאבלו ולא יאבלוה. אלא יאבלו מה ת"ל שאם היתה מוקשת שאם לא היה לו (לבדן) לימל אלא מעשו מן מנחות אובלין עמה חולין או תרומה כדי שתהא נאכלת מן השבע כדי שיהא באכילתה שביעה זה: דיאכלוה מה ת"ל שאם היתה לו מן המנחות הרבה אין אוכלין עמה חולין ותרומה כדי שלא תהא המנחה נאכלת מן הנסה לאחר שביעה להני כתיב יאבלוה דיא היא לחודיהן הא הכא אע"ג דבשהיא פרוסה אין אוכלין עמה חולין ותרומה בשהיא מוקשת עינו הקנה דיאכלו עמה חולין ותרומה אלמא דעשו קנה בקדשים מאי לאו הא ברייתא אפי' ר' הוא דסתמא הוא יקשיא לרב הונא דאמר דר' סבר לא עשו הקנה בקדשים לא הא ברייתא רבנן הוא: ור' אבא אמר רב הכל מודים כו': על מה נחלקו על אם נתכפר באבודה דר' סבר כו' דהכי שליני בהנני הנתיבין דר' דאמר תמות קסבר אע"ג דאבדה בשעת הפרשה ולא בשעת בפרה ונשתייר שאינה אבודה. אפי' הכי תמות משום דמפריש לאבוד כאבוד דמי אע"ג דבאינה אבודה ונשתייר שאינה אבודה אינה מתה דאין חטאת מתה אלא שנמצא לאחר בפרה דהייני אם נתכפר באבודה ונשתייר שאינה אבודה אין מתה דמפריש לאבוד לאו כאבוד דמי: הא נמצא מעיקרא קודם כפרה ודעה לא שנא מתכפר כו': וקשיא לתוי"ט בין לרב הונא בין לר' אבא: לא הא לא קשיא דהו דמילתא דפשיטא ליה לתנא קתני. הייני הפרש הראשונה ואבודה [ואח"כ נזאח"כ נמצאת הראשונה] לאחר כפרה דתמות הייני פשיטא ליה דהני תמות. אבל הא דיקא הא נמצא מעיקרא לא קתני דלא פשיטא ליה דפעמים דעה ופעמים מתה לו: הונא מדאית ליה דבי כשך אחת מדעתו אבודה שבאינה אבודה שבאינה מתה אע"ג דנאבדה בשעת הפרשת שניה ולא בשעת בפרה דהואיל ולא פשיטא ליה דמתה אלא דעה: ולא קתני ליה דבי כשך אחת מדעתו אבודה שבאינה אבודה מתה אע"ג דנאבדה בשעת הפרשת שניה ולא בשעת בפרה מתה ולא דעה הואיל ולא פשיטא ליה לתני דעה ולא קתני ליה דמתה אלא דעה: ליא הא נמצא מעיקרא דעה הניחא לר' אבא קא בהדן האי לישנא הניחא דרייקת הא נמצא מעיקרא דעה הני מילי היכא דהקריב אבודה ונשתייר שאינה אבודה אלא אם הקריב שאינה אבודה ונשתייר אבודה

אמאי דעה מתה אינמי ליה למיתנא: קסבר ר' אבא. כי דייקינן הא נמצא מעיקרא דעה כגון דהקריב אבודה ונשתייר שאינה אבודה משום הכי דעה: אי הכי. דבההיא עסקינן: מאי אריא דתני מתחיתן. הקריב ואח"כ נמצא מתה נתני נמצאה בעיקרא והקריב כו': וכ"ש הקריב ואח"כ נמצא דמתה: דהיא דלא פשיטא ליה. דדאי מתה [ולא קתני דהא פעמים מתה פעמים דעה אם נתכפר באבודה ונשתייר שאינה אבודה דעה הלכך לא תני לה: תני הפפריש בעות לתשחטו כו'. כפרייש דלישנא קמא) [בהיולכא דתנן הפפריש חטאתן] דלעל בלישנא אחרת מתיבי לר' אבא לחוד: קסבר ר' אבא כי קתני דילכו לים המלח בשהביא משאין אבודין דאבודין נשתיירו: אי הכי מאי אריא תני כו'. בהילוכא דלעל (ת"ש השני בשני שעירי יו"כ) קא מיירי דהיינו דמת אחד מהן ונשתנגדל והביא שנים והגריל עליהן בראכדן לעיל השני דעה כו': ואמר רב דמליג עליה דר' יוחנן. בעלי חיין שאין בהן פסול אינן נדחין ונכשרה מחכפר בשני שבוגג ראשון בשבוגג שני היה לה מפפריש לאבוד תחת ההוא דמת דהייני אבוד וקתני דעה שנמא דחטאת דציבורו הוא הא דיחיד מתה מאי לאו אפי' הא מתיהין רבנן היא ונקשיא לר' אבא דאמר דלרבנן מפרש לאבוד לאו כאבוד דמי ודעה ולא רבנן. שני אבודי מעות לאחריות שאם יאבד עבור אחד שיתכפרו באחר): [לאחריות כיבעיא. דשני יפלו לנדבה: ל"א פשיטא דלרבנן יפלו לנדבה דהשתא יש לומר כו' ואלא לר' אליבא דר' פשיטא ע"כ לא קאמר ר' דמתה אלא בפפריש לאבוד אבל בלאחריות מודה דיפלו לנדבה [דהא ליכא אבוד]: אלא אליבא דר' שמעון איצטריכא ליה. דאמר כל חפצים חטאות ניתות (אפילו) [ואדא] חטאת שנכפרו בעליה דמתו הוכיח הוא עבור שני דנשתייר ליהו כבוחר חטאת לית ליה קמ"ל ר' אני דאית ליה: ומי מצית אמרת דלית ליה נדבה. בפחתי חטאה: [והתנן דיש שופרות היו במקדש (ודוה כתוב) עליהן תיקלין חדתין. אינהו הוו לקרבנות של כל השנה תיקלין עתיקין שמי שלא שקל אישתקד ישקול עכשיו ויצא באותו שופר): קינין. הן תורין: וגוזלי עולה. הן בני יונה: עצים. שבאותן מעות שבאותו שיפר קונין עצים לצורך המערכה: ולבונה. לצורך קניית לבונה: וזהב. שמהן זהב לצורך כפורת ואיכא דאמרי זהב לכפורת לצורך בדק הבית לכלים המצופים זהב. לשון מורי הגאון: ששה לנדבה לצורך עולות הבאות מן המותרות שמותרות מדמי חטאת ראשם ושאר קרבנות מיציתן באותן שופרות הקונין מהן עולה: [ואין עורה לכהנים דברי ר' יהודה אלא מיכרין אותן ולוקחין מהיכן עולה: א"ל ר' שמעון ע"כ דאין עורן לכהנים] ביטל מדריש של יהוידע הכהן החביא. אשם הוא משמע אשם נאכל לכהנים וכתי אשם לה: מיצד יתקיימו ב' מהנכים הללו: להביא את שבא בפחתה. חטאת ומכותר אשם שילקה מהן עולות ויהא כשר לשם כליל ועולות לכהנים ויתקיימו שניהן אלמא אית לה לר' שמעון נדבה בפחתי חטאת ולא איצטריך לימרו: איצטריך סד"א כי אית ליה נדבה לרבי שמעון בפחתי חטאת ה"מ בחד סידרא כגון שלא הפריש אלא בעבור אחד מעות לשם חטאת ניתותיו כהן:

כיוס הוא צריך להתכפר בחמת מהן ואינו יכול להמתין עגילת היום אכל לרבי אבא דאמר אליבא דרבנן דמפרש לאבוד לאו כאבוד ואם נתכפר באבודה שאינה אבודה רועה פרין שפיר דהא הכא דנתכפר בראשון ואפילו הכי דימיד תמות אלמא אלמא מפרש לאבוד כאבוד דמי אבל לרב הונא לא פריך מידי דאיכא למימר דהוי כי משך אחת מהן בלא המלכה [ב]בדין שניה למיתה אלא ביומיד ואפילו לרבנן:

הא מאחד מהן יוליכם לים המלח כו'. תיובתא דתרוייהו תימה דלעיל פריך מינה ומאמר הניחא לרב הונא ולרבי אבא נמי משני לה כרבי והכא פריך מינה לתרוייהו וא"ל דלית ליה הסמא כסוגיא דלעיל אלא מסתברא ליה למקשה דהכא דאמיא נמי כרבנן ומיירי בכל ענין וכן דרך הש"ס להפך קושייתו בכל ענין פעמים ככה ופעמים ככה: **המפריש** שני **ציבורי מעות לאחריות כו'.** אי אליבא דרבי פשיטא ולקמן גבי מפרש שתי חטאות לאחריות מוקי לה כרבי ולא פריך פשיטא דיש לחלק בין מפרש בהמות מעות לאחריות למפרש בהמות לאחריות דהא קמן לרבי שמעון נמי דאמר גבי בהמות דמתה גבי ציבורי מעות מודה דמתכפר באחת מהן והשני רועה: **ושישה** לנדבה. בפרק בתרא דמנחות (דף קו:) פליגי בה אמוראי הני ששה כנגד מי חזקיה אמר כנגד ששה כמי אבות שיהיה להם שלוס זה כנגד זה לפיכך תיקנו ששה כנגד ו' ימי החול שיהא לכל בית אב ליומו וחזיה אמר כנגד פר ועגל וכבש אל גדי ושעיר וכל כך למה (כדי) שלא היו רוצין לעשות ממותר דמי הפר אלא לפר בלבד וכן לכל אחד ואע"ג דאיכא דו] [מ"ד] בפ"ק דשבועות (דף יב:) [ב]מקילים בעולת העוף הני מילי דיעבד אבל לכתחילה לא דטוב לעשות מהן למה שהופרשו תחילה:

מאי לאו אפי' רבנן לא רבי היא תנן המפריש חטאת ואבדה והקריב אחרת תחתיה תמות טעמא [ג] דקריבה הא לא הקריבה תרעה ל"ש מתכפר באבודה לא שנא מתכפר בשאינה אבודה לא שנא משך ולא שנא לא משך תיובתא דתרוייהו מילתא [ד] דפסיקא ליה קתני מילתא דלא פסיקא ליה [א] לא קתני [ג] תנן המפריש מעות לחטאת ואבדו והפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמצאו המעות [ד] יביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה טעמא דמתכפר מאלו ומאלו הא [ה] [ו]מאחד יוליכם לים המלח לא שנא מתכפר באבודה ולא שנא מתכפר בשאינה אבודה ולא שנא משך ולא שנא לא משך תיובתא דתרוייהו הבא נמי מילתא דפסיקא ליה קתני [ו] ומילתא דלא פסיקא ליה לא קתני א"ר אמי [ז]המפריש שני ציבורי מעות לאחריות מתכפר באחד מהן ושני יפלו לנדבה אליבא דמאן אילימא אליבא דרבי פשיטא דיפלו לנדבה ע"כ לא קאמר רבי אלא במפריש לאבוד אבל לאחריות מודה ואלא אליבא דרבנן פשיטא [ז] ליה דיפלו לנדבה ק"ו השתא מפריש לאיבוד אמור רבנן לאו כאיבוד דמי לאחריות מיבעיא [ח] ואלא אליבא [ט]דר"ש איצטריכא ליה מהו דתימא לית ליה לר"ש נדבה קמ"ל דאית ליה נדבה ומי מצית אמרת דלית ליה נדבה לר"ש [י]והתני' [יא]שלשה עשר שופרות היו במקדש [יב] [יג]והיה כתוב עליהן תיקלין חדתין ועתיקין קינין וגוזלי עולה עצים ולבונה וזהב לכפרת [יד] ושישה לנדבה ותני עלה [טו] ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שאין עורה לכהנים דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה ואמרי לה ר"ש א"כ בטלה מדרשו של יהוידע הכהן [יז]דתניא זה מדרש דרש יהוידע הכהן [יח]אשם הוא [יט] [כ]כולו להביא כל דבר הבא ממותר [כא]חטאות ואשמות [כב] ליקח בדמיו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים אלמא אית ליה נדבה לרבי שמעון איצטריך סלקא דעתך אמינא כי אית ליה נדבה לר"ש בחד סידרא אבל

מסורת הש"ס

ב) ל"ל מחד. ג) [לעיל טו. וש"נ]. ד) ל"ל דתתקן. ד) יומא נא: [שקלים פ"ו מ"ב. ה) [מנחות קד. קו:]. ו) ל"ל דתקן. ז) [שקלים פ"ו מ"ו ע"ש ובתוס' קנ. ע"ש]. ח) ל"ל ונר'. ט) הייט קודם ל"ק. י) הוא ניתני כי' אל"ל ל"ק. כ) נ"ל דאתי"ה ופיר"ל ל"ק. ל) [ע"ב לשון ירושלמי]. מ) לכך כתותה ל"ל. נ) נ"ל לכפורת ונרפת ל"ק ומה לכלי. ס) ובדין שפניה ל"ק. ע) דמקילין. ל"ק.

תורה אור השלם

ו. אשם הוא אשם אשם ליי: ויקרא ה: יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומאחר. נ"ב זמה לני' ירושלמי: (ב) ד"ה כמה נמי יהי' מתני' דאלו ולא תנה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' לא קתני. נ"ב ל"ל הא נמצאת מעיקרא תרעה הניחא דקריב אבודה שאינה אבודה תרעה דמפרש לאבוד לאו כאבוד דמי אלא אי קריב שאינה אבודה דמתה בא לימלך ל"ל מדעתו אלא מעיקרא דמתה ומיהו נמצאת מעיקרא מלא דפסיקא ליה: [ב] רש"י ד"ה הא. וקס"ד מי. כתב קס"ד נגד הסתירא דלעיל: [ג] ד"ה ר"ג. מתני. ל"ל מתני' ומתני': [ד] ד"ה נותר. מי יוכל. לאו דוקא:

מוסף רש"י

והיה כתוב עליהן תיקלין חדתין. על אחת, תקלין עתיקין על הסני. קינין על הסלים, גוזלי עולה על הרגיני. עצים על המיטין, לבונה על הסמים, וזהב לכפורת על הסכיני (יומא נב:). ששה כנגד ששה. ששה היה כתוב עליהן (שם). ליתן כהן מעות הסלמות לגיבן נדבה לבוד (תמורה קו: ביטול קרן המזבח יהי' הכפר לעולה ועורות לכהנים (שם קו:). אשם הוא אשם אשם לה'. לי לתפר לומר אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן החטאת אשם תורם אחת לכם ובו' הא מאחר חטאת כגון מפרש הבא מאחר חטאת כגון מפרש מעות לאחותה ויתותר מהן ותמותר אשמות. כגון הגך דאולי לרעייה דקיל"ל (לעיל יח.) כל שבמעלת מתה כאשם ריעה. ולקח בדמיו עולות. נמלא שני חטיבים מקריבין. אשם לה' כשר לעולה. ואשם לכהן הטיר. ויכיר דכתיב כאשם אשם ואשם חטאות לה יוצא וזו' [ובתוס' קו:].

שיטה מקובצת

א) שעמא דקריב דאח"כ נמצאת הראשונה תמות הא נמצאת מעיקרא תרעה כו': ב) דפסיקא ס"א דפשיטא: ג) קתני ל"א הא נמצאת מעיקרא רועה דניחא אי הקריב אבודה דשאין אבודה רועה אלא אי הקריב שאינה אבודה ונשתייר האבודה אמאי רועה קסבר כי קתני דהקריב אבודה רועה אי הכי מאי אריא דתני דאח"כ נמצאת ומתה ניחני נמצאת מעיקרא דהיא דלא מעיקרא ולא הני הקריב יאח"כ נמצאת דפסיקא ליה תני: ד) המעות הראשוניי יביא: ה) הא הביא מאחד מהן יוליכם: ו) עי' בהשמטות בסוף המסכת: ז) תיכת ליה נמחק: ח) כיבעיא ל"א אליבא דרבנן השתא יש לומר אבודה בשעת הפרשה רועה שני צבורי מעות לא כ"ש אלא לרבי ע"כ לא קאמר רבי אלא אבודה בשעת הפרשה אבל שני צבורי מעות לא: ט) בפקדש וכתיב תיכת דהיה נמחק: י) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יא) הוא אשם אשם לה' להביא: יב) ואשמות ילקח בדמיו: יג) חביתו אלא הוספה לאיבוד אזלי: יד) הוא ואליבא דמ"ד בע"ח נידחין לא מצי סרך דהא איהי בשני שבוגג שני מתכפר ואע"ג דהפריש לאיבוד דהשני שבוגג ראשון במיתת חבירו: טו) כך נתקבלו בתמורה: טז) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יח) מאלו ומאלו ולא: יט) תיכת ומו' נמחק: יט) [ב]הנמנה לכפורת כלים המצופין זהב לצורך בדק הבית מביא ונותן בו: כא) ונותן בו כפורת: כב) יגו' ולשון שני נראה לי תיבות ומיש"ה נמחק: כג) חביבה שתי צבורי נמחק: כד) דאיכא מ"ד בס"ק:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com